

شماره ۷۸/۲۱/۴۶۰۱

تاریخ ۴۸/۲/۱۸

پیوست

بیت

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

عطف به نامه شماره ۲۹۲۱- ق مورخ ۱۳۷۸/۱/۲۵ و پیرو نامه شماره
۷۸/۲۱/۴۵۴۸ مورخ ۱۳۷۸/۲/۵ :

لایحه آئین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب مصوب جلسه بیست و دوم فروردین
ماه یکهزار و سیصد و هفتاد و هشت مجلس شورای اسلامی در جلسات متعدد شورای
نگهبان مطرح شد که نهایتاً نظر شورا بدین شرح اعلام می گردد :

۱- با توجه به اینکه جرم در نظام اسلامی عبارت از تخلفی است که موجب حد یا تعزیر
شود و کلاً جرائم جنبه الهی دارند اختصاص جنبه الهی به بند اول ماده ۲ خلاف
موازن شرعی است و ماده مذکور باید با رعایت این جهت اصلاح گردد.

۲- اطلاق فوت متهم یا محکوم علیه در بند اول ماده ۶ چون شامل مواردی که حکم
آن محکومیت مالی مانند دیه است نیز می شود خلاف موازین شرعی است و باید به
امور مجازات شخصی مقید شود.

۳- در ماده ۹ تعریف مدعی خصوصی به آنچه که در این ماده آمده چون موجب
می شود که مدعی قصاص و مدعی قذف و نظائر آنها را شامل نشود مستلزم تضييع
حقوق مدعی است و خلاف شرع می باشد ، باید اصلاح شود. و بند ب تبصره ماده ۲
نیز باید با توجه به ایراد فوق اصلاح گردد .

۴- بند ۲ ماده ۹ ﴿ ضرر و زیان معنوی ﴾ که ایهام مطالبه وجه در قبال آن وجود دارد
خلاف شرع است و اطلاق بند ۳ ماده مذکور نیز خلاف شرع می باشد .

۵- اطلاق ماده ۱۰ که شامل غیر از امور مالی نیز می شود خلاف شرع است .

- ۶- در ماده ۱۵ چون اطلاق افراد مذکور با توجه به وظائفشان شامل اشخاص غیر موثق و غیر متدین نیز می شود و در موردی که ۲ نفر عادل نباشند و همچنین از قولشان برای قاضی اطمینان حاصل نشود خلاف موازین شرع تشخیص داده شد.
- ۷- در ماده ۲۳ دادن اجازه بازداشت متهم تا ۲۴ ساعت چون مقید به قبود مذکور در اصل ۳۲ قانون اساسی نشده است خلاف اصل مذکور می باشد.
- ۸- مفهوم ذیل ماده ۲۳ که تفتیش اماکن و اشیاء دیگر غیر از منازل را بدون اجازه مرجع قضایی جایز دانسته خلاف شرع تشخیص داده شد .
- ۹- با توجه به اینکه مواد ۱۵ تا ۲۳ قواعد و ترتیبات تحقیقات مقدماتی را روشن کرده ماده ۲۴ مبهم است باید رفع ابهام گردد.
- ۱۰- در ماده ۲۷ چون ضابطه مواردی که به قاضی تحقیق و یا ضابطین دادگستری قابل تفویض است مشخص نگردیده خلاف موازین شرعی است .
- ۱۱- اطلاق ماده ۲۸ چون شامل مواردی که تحقیقات باید بوسیله خود قاضی انجام گیرد نیز می شود خلاف شرع است باید ضابطه مشخص گردد.
- ۱۲- در مواد ۲۳ و ۳۳ و ۳۴ باید تکلیف متهم از جهت آزادی روشن شود .
- ۱۳- اطلاق بندهای ﴿ الف ﴾ و ﴿ ب ﴾ و ﴿ ج ﴾ ماده ۳۲ که شرایط مقرر در بند ﴿ د ﴾ در آنها نباشد و یا موجب افساد نگردد خلاف موازین شرعی است .
- ۱۴- در بندهای ﴿ الف ﴾ و ﴿ د ﴾ ماده ۳۲ در صورتیکه جرائم از قبیل حقوق الناس باشد بازداشت متهم بدون درخواست مدعی خلاف شرع است .
- ۱۵- در بندهای ﴿ الف ﴾ و ﴿ د ﴾ ماده ۳۲ در صورتیکه اتهام متهم مربوط به جرائم منافیات عفت باشد و جنبه شخصی نداشته باشد بازداشت متهم خلاف شرع می باشد.

۱۶- در ماده ۳۲ در موردی که آزاد شدن متهم موجب فساد باشد آزاد نمودن او جایز نیست .

۱۷- در تبصره ماده ۳۲ اطلاق منع بازداشت نسبت به موردی که مجازات جرم شلاق و از حقوق الناس باشد خلاف شرع است .

۱۸- در ماده ۳۵ اطلاق بندهای ﴿ الف ﴾ و ﴿ ب ﴾ و ﴿ ج ﴾ خلاف موازین شرعی است و باید به همان قیودی که اشکالات مربوط به ماده ۳۲ آمده مقید شود .

۱۹- تخلف مذکور در تبصره ماده ۳۹ و تبصره یک (۱) ماده ۱۲۶ و تبصره ماده ۱۳۱ و تبصره ماده ۱۴۴ چون شامل تخلفات عمدی قضات نیز می شود موجب زوال شرایط قضاء و سبب جرح قاضی و انعزال او تا حصول عدالت از مقام قضاء است . اطلاق موارد مذکور خلاف موازین شرعی است .

۲۰- اطلاق ماده ۴۲ چون شامل مواردی می شود که از قبیل منافیات عفت باشد و یا آنکه قاضی بخواهد به همین تحقیق اکتفا نماید خلاف شرع است و همین اشکال در ماده ۵۸ در خصوص استماع شهادت شهود نیز وجود دارد .

۲۱- در بند ﴿ ج ﴾ ماده ۶۸ باید قید شود در صورتیکه مدعی ضرر و زیان مالی باشد و الا در مثل قذف و تعزیر سب شخص می تواند بدون داشتن ادعای ضرر و زیان مالی مدعی خصوصی نیز باشد .

۲۲- در ماده ۷۱ اگر مراد تضرر مالی است باید تصریح گردد والا اطلاق آن نسبت به غیر رشید خلاف شرع است .

۲۳- اطلاق ماده ۷۵ در موردی که شاکی در عرضحال خلاف واقع تعمد نداشته باشد شرعی نیست .

۲۴- اطلاق ماده ۷۷ لازم است اهل خبره هم مانند ضابطین مورد اعتماد قاضی باشند .

جمهوری اسلامی ایران

شورای عالی
قانون

بقاع
م

شماره ۷۸۲/۴۶۰۱

تاریخ ۷۸۲/۱۸

پیوست

۲۵- در مواد ۸۰ و ۸۱ اگر رسیدگی براساس شکایت شاکی باشد و شاهدی را معرفی نماید که دادگاه علم به شاهد گرفتن او در هنگام وقوع جرم داشته باشد و یا احقاق حق متوقف به شهادت شاهدی باشد که دادگاه علم به شهود وی دارد و یا تحقیق بر اساس ارتباط جرم با امنیت عامه و نظم عمومی باشد احضار شاهد جایز است و دو ماده مذکور باید به همین نحو اصلاح شوند.

۲۶- اطلاق ذیل ماده ۸۲ و ۸۴ در غیر حقوق الناس در جایی که ارتباط جرم با امنیت عامه و نظم عمومی نباشد اشکال شرعی دارد.

۲۷- در ماده ۸۶ پزشک قانونی و پزشک مورد مراجعه باید مورد اعتماد قاضی باشند.

۲۸- اطلاق ماده ۹۱ در موردی که متخصص مذکور اعلم نباشد خلاف شرع است.

۲۹- در ماده ۹۳ اطلاق عبارت ﴿شخص مجنون به مراکز مخصوص نگهداری و درمان منتقل خواهد شد﴾ نسبت به مورد مخالفت ولی و عدم تشخیص ضرورت از طرف قاضی اشکال شرعی دارد.

۳۰- در فصل سوم (تفتیش و بازرسی منازل و اماکن و کشف آلات و ادوات جرم) مانند مواد ۹۴ و ۹۵ و ۹۶ و ۹۹ و ۱۰۱ با توجه به اینکه بطور اطلاق کشف جرائم با تجسس و بازرسیهای مذکور با ضوابط و حقوق مشروع متهم مزاحمت پیدا می نماید باید موارد اهمی که هریک از این بازرسیها مشروع می شود بطور تفصیل معلوم گردد.

۳۱- در ماده ۹۴ به ملاحظه اینکه هم در عنوان فصل و هم در بعضی از مواد بعدی عبارت ﴿اماکن و اشیاء﴾ آمده باید این عبارت در ماده مذکور اضافه شود و مواد ۹۵ و ۹۶ و ۹۹ نیز به همین ترتیب اصلاح گردد. و پس از اصلاح این مواد لازم است بجای کلمه ﴿صاحبخانه﴾ کلمه مناسب دیگری انتخاب شود.

۳۲- در تبصره ماده ۱۰۱ اطلاق ممنوعیت نسبت به مواردی که شرعاً جایز و به نظر قاضی ضروری باشد خلاف موازین شرعی است و نیز نفی ارزش قضایی از اطلاعات بدست آمده خلاف شرع می باشد.

جمهوری اسلامی ایران

شورای عالی
قانون

بسمه تعالی

شماره ۷۸۲/۴۶۰۱

تاریخ ۱۸ اردیبهشت ۷۸

پیوست

۳۳- در ماده ۱۱۲ چون عبارت ﴿ اظهار عقیده ﴾ که ممکن است که شامل حکم هم بشود و در اینصورت اطلاق آن شامل حقوق ... نیز می گردد خلاف موازین شرع است .

۳۴- از مجموع مواد مربوط به فصل چهارم مبحث اول مانند مواد ۱۲۰ و ۱۲۴ استفاده می شود که در موارد غیر ضرور که بیم تبانی و خوف فرار و امحاء آثار جرم نباشد می توان متهم را کمتر از ۲۴ ساعت بازداشت نمود این نوع بازداشت خلاف موازین شرعی است

۳۵- اطلاق ماده ۱۲۵ نسبت به مواردی که موضوع جنبه محرمانه دارد یا حضور غیر متهم به تشخیص قاضی موجب فساد شود در مرحله تحقیق خلاف شرع است .

۳۶- در تبصره یک (۱) ماده ۱۲۹ اگر منظور از کفالت ، کفالت شرعی است عدم جواز آن مربوط به بعد از اثبات حداست و اگر منظور کفالت ، اصطلاحی حقوقی است عدم جواز آن وجهی ندارد.

۳۷- در ماده ۱۴۶ همان اشکال معموله در مورد مواد ۸۱ و ۸۲ وجود دارد باید اصلاح گردد .

۳۸- اطلاق ماده ۱۵۰ نسبت به مواردی که احقاق حق متوقف به شهادت شهود باشد و شاهد عادل حاضر به اتیان سوگند نباشد خلاف موازین شرع است .

۳۹- اطلاق شرط ۷ مذکور در ماده ۱۵۲ در موردی که عداوت دینی باشد و یا در عداوت دنیوی به نفع دشمن باشد خلاف شرع است .

۴۰- اختصاص به ﴿ اشتهار به فساد ﴾ در تبصره ۲ ماده ۱۵۲ صحیح نیست در صورت داشتن سابقه فسق شهادت وی مسموع نمی باشد تا عدالت وی احراز گردد.

۴۱- در ماده ۱۵۶ همان اشکال معموله در مورد مواد ۸۱ و ۸۲ وجود دارد باید اصلاح شود.

جمهوری اسلامی ایران

شورای عالی
قانون

تعلیم

شماره ۷۸/۲/۴۶۰۱

تاریخ ۱۸ مرداد ۷۸

پیوست

- ۴۲- اطلاق بند ب ماده ۱۷۴ در مورد رد درخواست مدعی در حقوق الناس مبتنی بر ترک محاکمه در حال حاضر خلاف موازین شرعی است .
- ۴۳- در ماده ۱۷۷ اطلاق ﴿ در صورت مصلحت ﴾ چون شامل مواردی که شرعا" اعلام آن ممنوع است نیز می گردد. خلاف شرع تشخیص داده شد
- ۴۴- در ماده ۱۸۰ در صورتی که رسیدگی به تمام اتهامات متهم موجب تعویق گردد و پرونده برای رسیدگی و صدور حکم به بعضی از اتهامات مهیا باشد از این جهت که از تصمیم گیری قاضی جلوگیری بعمل می آید خلاف موازین شرعی است .
- ۴۵- در ماده ۱۸۳ از جهت اینکه متهم را در مواردی از داشتن وکیل محروم می کند مغایر اصل ۳۵ تشخیص داده شد و نیز اطلاق تبصره (یک) ۱ ماده مذکور مغایر شرع شناخته شد.
- ۴۶- اطلاق تبصره یک (۱) ماده ۱۸۳ در خصوص منافیات عفت که شرعا" افشای آن جایز نیست و متهم حاضر به معرفی وکیل نباشد خلاف موازین شرعی است .
- ۴۷- اطلاق تبصره ۲ ماده ۱۸۳ در مواردی که حکم بر غائب جائز نیست خلاف موازین شرعی است .
- ۴۸- بند ۲ و ۴ ماده ۱۸۵ مغایر با اصل ۱۶۵ قانون اساسی تشخیص داده شد
- ۴۹- در ماده ۲۰۰ دونفر مترجم شرعا" باید موثق باشند و در خصوص الزام آنان به قسم نیز همان اشکال معموله در خصوص ماده ۱۵۰ وجود دارد .
- ۵۰- در ماده ۲۱۰ با توجه به اینکه قاضی باید به مجرد پایان رسیدگی حکم لازم را صادر نماید و ضرب الاجل مذکور در ماده ۲۴۵ و تبصره آن موهم جواز تاخیر صدور حکم تا مدت یک هفته است به نحوی اصلاح شود تا توهم مذکور مرتفع شود.

شماره ۷۸۲۱۶۶۰

تاریخ ۷۸۲۱۸

پیوست

بیت

۵۱- ماده ۲۱۵ و تبصره آن از نظر نوع ابلاغ و مهلت اعتراض مبهم است پس از رفع ابهام اظهار نظر خواهد شد.

۵۲- عبارت ﴿ در صورت تشخیص ضرورت ﴾ مذکور در ذیل ماده ۲۱۸ خلاف اصل ۳۵ قانون اساسی تشخیص داده شد

۵۳- در کلیه جرائم منافی عفت چه در مورد اطفال و غیر آن بررسی غیر دادرس از قبیل قضای تحقیق و ضابطین در اینگونه موارد که موجب اطلاع غیر دادرس بر عمل می شو خلاف موازین شرعی است لازم است این امر طی ماده ای گنجانده شود.

۵۴- با توجه به اشکالاتی که در باب تامین از متهم معمول گردیده ماده ۲۲۲ نیز باید اصلاح و به همان نحو مقید گردد.

۵۵- شمول ماده ۲۳۴ نسبت به سه (۳) مورد مذکور در بندهای سه گانه ماده ۲۳۳ از جهت تعیین مدت برای تجدید نظر خواهی اطلاق دارد و این اطلاق خلاف موازین شرع است و باید اصلاح شود.

۵۶- اطلاق ماده ۲۳۴ نسبت به مورد بند ﴿ د ﴾ ماده ۲۳۸ خلاف شرع می باشد.

۵۷- اطلاق ماده ۲۴۶ چون شامل موردی که ادعای عدم صلاحیت قضای صادرکننده رای شود نیز می گردد خلاف موازین شرع است .

۵۸- در ماده ۲۵۲ همان ایراداتی که در باب نیابت قضایی در ماده ۵۸ بعمل آمده وجود دارد.

۵۹- در ماده ۲۵۶ در صورتی که رای دادگاه بدوی طبق مقررات صادر شده باشد تخفیف مجازات یا تبدیل آن ، خلاف موازین شرعی است .

۶۰- ماده ۲۵۸ باید همانند ماده ۲۱۰ اصلاح گردد

۶۱- اطلاق ذیل ماده ۲۶۹ در صورتیکه رای اکثریت مطابق موازین شرعی نباشد خلاف شرع است .

تذکرات :

- ۱- بند سوم ماده ۲ کلمه ﴿ شخص ﴾ موهم اختصاص به شخص حقیقی است شایسته است شخص حقوقی هم ذکر شود.
- ۲- در تبصره یک (۱) ماده ۲ شایسته است ترک فعل واجب نیز اضافه شود.
- ۳- با توجه به اصلاحی که در ماده ۹ بعمل می آید لازم است در ماده ۱۱ کلمه متضرر از جرم به شاکی خصوصی اصلاح شود.
- ۴- در ماده ۵۳ اگر منظور از درجه (خلاف ، جنحه و جنایت) باشد این درجه بندی نسخ شده و اگر چیز دیگری است باید روشن شود.
- ۵- در ماده ۷۳ مقصود از ﴿ دلیل ﴾ روشن شود.
- ۶- عبارت موقوفی تعقیب در ماده ۹۳ خلاف اصطلاح است .
- ۷- در ماده ۱۳۰ در صورتیکه قبل از انقضاء مدت شش ماه تکلیف متهم روشن شود شایسته است دادگاه مکلف شود مراتب را به مرجع مربوط اعلام نماید.
- ۸- در ماده ۱۳۷ سطر سوم کلمه ﴿ را ﴾ اضافه است .
- ۹- ماده ۱۴۳ با تبصره ماده ۱۳۶ به ظاهر تعارض دارد. و اگر این ماده مربوط به موردی است که مجرم شخصا وثیقه گذار باشد عبارت باید به نحو روشن تنظیم گردد.
- ۱۰- ماده ۱۵۷ اشکال عبارتی دارد شایسته است اصلاح گردد.
- ۱۱- در موضوع بند ﴿ الف ﴾ ماده (۱۷۴) قرارمقتضی منتهوی ندارد.
- ۱۲- ماده ۱۷۷ با ماده ۱۱۲ تعارض دارد به نحو شایسته اصلاح گردد.
- ۱۳- در ماده ۱۷۸ در حقوق ا... ولو اینکه منهم وکیل هم بفرستد حکم بر غایب جایز نیست .
- ۱۴- با توجه به ماده ۶۸ ماده ۱۸۹ به نحو شایسته اصلاح گردد.
- ۱۵- ماده ۱۹۲ فعلا" موضوعی ندارد زیرا در جرائمی که نیاز به بیش از یکبار اقرار دارد این اقرارها می تواند در جلسه واحد باشد.

- ۱۶- در ماده ۱۹۴ ظاهراً" ماده ۱۵۰ بجای ۱۵۱ صحیح است .
- ۱۷- کلمه ﴿و﴾ در ماده ۲۰۷ بعد از کلمه ﴿غائبین﴾ زائد است .
- ۱۸- مفاد تبصره یک (۱) ماده ۲۱۵ با مقررات ذیل ماده مغایرت دارد شایسته است اصلاح گردد.
- ۱۹- در ذیل ماده ۲۲۷ ظاهراً" تا به یک چهارم صحیح می باشد.
- ۲۰- در ماده ۲۵۷ ظاهراً" در عبارت ﴿مجازات مقرر در حکم بدوی کمتر از میزانی باشد که قانون مقرر کرده﴾ منظور آن است که میزان مجازات کمتر از حداقل مجازاتی باشد که قاضی باید مورد حکم قراردهد. و عبارت مذکور این مطلب را نمی رساند. شایسته است اصلاح گردد.
- ۲۱- در تبصره ماده ۲۶۲ کلمه ﴿تعیین﴾ تبدیل به کلمه ﴿تهیه یا تنظیم﴾ شود.
- ۲۲- نظر به اینکه ماده ۲۸۷ تکلیف مجازات شلاق تعزیری را مشخص نموده بهتر است تکلیف مجازات راجع به شلاق حدی نیز روشن شود.
- ۲۳- شمول ماده ۲۸۹ نسبت به مواردی که حکم شرعاً" و قانوناً" باید در محل مخصوص اجراء شود و نیز در مواردیکه اجرای حکم در محلی که توسط دادگاه تعیین می شود مختل نظم عمومی و موجب مفسده یا کسر حیثیت محکوم علیه باشد ظاهراً" منظور نظر نبوده و عبارت ماده مذکور این مطلب را نمی رساند شایسته است این ماده بنحو مقتضی اصلاح گردد.
- ۲۴- نظر به اینکه بعضی از مراجع قضایی قانوناً" باید به بعضی از قوانین مغایر با این قانون عمل نمایند بهتر است عبارت ماده ۳۰۷ به نحوی تنظیم شود که مشکلی برای مراجع مذکور ایجاد نگردد.

دیر شورای نگهبان

احمد جتبی

رعی